

Informasjonshåndtering og formidling

«Samfunnsmedisineren og massemedia har det til felles at de begge retter seg mot befolkningen. Mens klinikerer fører dialog med pasienten sin gjennom direkte kontakt fra person til person, kan samfunnsmedisineren kommunisere med sin «pasient» – nemlig samfunnet og befolkningen – gjennom massemedia.»

Kristian Hagestad, tidl. fylkeslege

To kasuistikker – refleksjonsoppgaver

1. TRUENDE KORONAUTBRUDD I SYKEHJEM

Søndag morgen blir du som kommuneoverlege oppringt av sykehuslaboratoriet med følgende beskjed: En innbygger i din kommune har testet positivt på covid-19. Prøven ble tatt to dager tidligere, altså på fredag. Du får formalia og telefonnummeret til den det gjelder.

Før du rekker å ringe vedkommende, blir du kontaktet av lederen for kommunens sykehjem. Hun kan fortelle at en av de ansatte har testet positivt på covid. Dette viser seg å være den samme personen som du nettopp har fått melding om. Vedkommende er hjelpepleier på sykehjemmet. Hun jobber på en avdeling for lettere demente, som for tiden har 16 beboere totalt – fordelt på to poster.

Ikke nok med at hun jobber på sykehjemmet, hun hadde faktisk forkjølelsessymptomer da hun gikk og testet seg på fredag. Og for å gjøre scenarioet enda mer krevende: Hun valgte å gå på kveldsvakt fredag og på dagvakt lørdag – altså etter at hun hadde testet seg, og mens hun ventet på testsvar. I løpet av de siste 4-5 dagene har hjelpepleieren vært i nær kontakt med så å si alle beboerne ved avdelingen.

Sykehjemslederen er svært opprørt og skuffet over sin ansatt. – Det er fullstendig uansvarlig at en av våre ansatte kan handle på den måten, sånt skal ikke skje! påpeker hun, og legger til: – Jeg skjønner ikke hva hun tenkte på!

Det gjør heller ikke du som kommuneoverlege. «Hodeløst», tenker du mens du ser for deg en mulig overskrift i lokalpressen om noen dager: «Ansatt ble smittebombe i sykehjem». Når du får samlet tankene, blir du og sykehjemslederen enige om hvem som skal gjøre hva: smittesporing, forsterkede smitteverntiltak, oppfølging av beboere, pårørende og ansatte.

Lederen bedyrer at hun skal skrive avvik på saken og innkalle det som trengs av ekstramannskaper for å gjøre det som må til for å få kontroll med situasjonen.

Punkter til drøfting:

- Hvilke umiddelbare informasjonstiltak må iverksettes? Hvem skal kontaktes, i hvilken rekkefølge bør det skje – og hvilke kanaler kan du benytte?
- «Jungeltelegrafene» (les: sosiale medier) er langt raskere enn deg. Medievitene sier det lønner seg å være tidlig ute med den første meldingen. Her har du en fordel, det er tross alt søndag morgen – og folk er litt «trege i avtrekkeren». Men hvorfor er det viktig å være tidlig ute?
- Et par timer senere ringer regionsavisa deg for å få vite mer om hva som har skjedd og for å få dine kommentarer. Lokalpressens hovedspørsmål er: «Hvordan kunne det skje, at en covid-positiv sykehjemsansatt dro på jobb istedenfor å holde seg hjemme i påvente av testresultat?» Hva sier du til det?
- Pressen vil også ha greie på om sykehjemsledelsen egentlig har kontroll på sine ansatte – og om internkontrollen ved avdelingen er god nok? Har du forslag til svar?
- Medievitene sier at «ærlighet varer lengst» og at det er viktig å være raskt ute med fakta. Hvor åpen bør kommuneoverlegen være om «glippen» som har skjedd? Hvordan skal man sørge for pasientenes ve og vel og samtidig ivareta den ansatte?

2. Å ETABLERE ET COVID-TESTSENTER I KOMMUNEN

Du er kommuneoverlege i en kommune med 15000 innbyggere og 3 fastlegekontorer. Siden pandemien begynte, har fastlegene – nærmest på eget initiativ – tatt jobben med å undersøke og teste kommunens innbyggere ved å etablere «luftveisklinikker» i tilknytning til legekontorene. Ordningen har vært kostbar for kommunen, men innbyggerne har vært godt fornøyd – og følt seg ivaretatt. Helt frem til medio august.

Fra 12. august innfører nemlig helsemyndighetene nye og liberale testkriterier for covid-19. Nå skal alle personer som selv mistenker at de kan være smittet av covid-19, få anledning til å teste seg uten en leges vurdering. Folkehelseinstituttet har imidlertid påpekt at den enkelte må ha en «klar mistanke» om sykdom eller smitte – og ikke bare et ønske om å få testet seg. De færreste kommuner er rigget for en slik oppmykning av testkriteriene. Og det går ikke mange dagene før fastlegene i din kommune melder at nå er de i ferd med å bukke under pga. stort arbeidspress og ikke minst forventningene fra publikum om «testtime på dagen». For det har jo helseministeren lovet!

Du ber om et hastemøte med ordføreren og rådmannen, der ditt budskap er helt enkelt: Kommunen må rigge en teststasjon snarest – og den må kunne håndtere mange mennesker. Helsemyndighetene sier opp til 5 % av innbyggerne per uke, dvs. 750 tester per uke. I dag klarer fastlegene 200–250 per uke.

Som kommuneoverlege får du i oppdrag å få på plass en teststasjon innen to uker. Du får vide fullmakter til å ansette en prosjektleder, inngå avtaler, benytte beredskapsrådgiver,

personalkonsulent, IKT-folk og ansatte i «Kommunal drift».
Prosjektet går etter planen.

Ordføreren er opptatt av å vise handlekraft. Han vil ha et effektivt system med bl.a. digital timebestilling, elektronisk testrekvirering og SMS-svartjeneste. Ambisjonene er det ikke noe å si på.

– Vi skal være en foregangskommune. Dette skal være et tilbud for alle innbyggere som vil teste seg! sier han.

Du kjenner på en viss uro over ordførerens lovnader. Du frykter at kapasiteten kan bli sprengt, at ansatte vil bli slitne, at du vil måtte innføre upopulære prioriteringskriterier. Og generelt sett kan du styre din begeistring for ideen om å teste presumptivt friske personer.

Noen dager senere, når prosjektet er underveis, innkaller ordføreren deg og prosjektleder til et «eksklusivt» møte med regionsavisa. Det blir intervju med dere alle og avisa har lovet ordføreren et hovedoppslag.

Punkter til drøfting:

- Hvilke muligheter har du til å utnytte denne anledningen med lokalpressen til din – og fagets – fordel?
- Hvordan vil du forberede deg til pressebriefingen?
- Har du noen tanker om hva du bør si i en eventuell uenighet mellom deg og ordfører når det gjelder testprioritering – derom spørsmålet dukker opp?
- Hvilke andre kanaler og muligheter har du til å formidle nøktern og troverdig informasjon om kommunens nye teststasjon?

September 2020:
Tom Sundar